

DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE

V soboto, 12. marca 1994 je na Bledu skupina članov dotedanje Demokratske stranke v skladu z veljavnim zakonom o političnem združevanju ustanovila Demokrasko stranko Slovenije s skrajšanim imenom Demokrati Slovenije (DS). V skladu s sklepom predčasne in zadnjega kongresa Demokratske stranke o združitvi s tremi drugimi strankami v novo stranko, v Liberalno demokracijo Slovenije, ki je hkrati sklep o ukinitvi Demokratske stranke, so navzoči člani frakcije za ohranitev samostojne Demokratske stranke sklenili preoblikovati dotedanjo frakcijo v samostojno stranko.

Svojo odločitev člani Demokratske stranke Slovenije med drugim utemeljujejo:

- z željo ostati verodostojni v odnosu do volilcev, ki so na zadnjih volitvah glasovali za listo Demokratske stranke, in sicer tudi zato, ker smo jih prepričali, da je razlika med Demokratsko stranko in ostalimi strankami, vključno z LDS, očitna;

- z oceno, da Liberalna demokracija Slovenije ne bo sredinska in nevtralna stranka v pričakovanem spopadu leve z desnico, temveč bo v resnici levosredinska stranka;

- z bojznijo, da bo v Liberalni demokraciji Slovenije prevladoval pretirani pragmatizem dosedanje LDS, in da se bosta nezvestoba načel

lom lastnega programa in negativna kadrovska selekcija, značilni za vladno koalicijo, le še stopnjevali, itd.

Demokrati smo stranka centra. Svojo sredinskost razumemo kot iskanje odgovorov na osrednja vprašanja slovenskega naroda in slovenske države po osamosvojitvi. Vsa naša prizadevanja bodo posvečena razvoju neodvisne Slovenije. Zato bomo posvečali vso pozornost zlasti razvojnim dejavnostim: znanju, ustvarjalnosti, prostosti duha in podjetnosti. Naša odločitev za Demokrate Slovenije je torej načelne narave. Predsednik stranke je Tone Peršak, predsednica glavnega odbora pa poslanka iz naše občine Danica Simšič. V naši občini smo ustanovili iniciativni odbor Demokratske stranke Slovenije. Vse bivše člane Demokratske stranke, ki si jih je Liberalna demokracija avtomatično vključila v svoje vrste, pa ne želijo biti v njih, pozivamo naj oddajo svoje prijavnice na naslov Demokratska stranka Slovenije, Linhartova 13, Ljubljana (tel.: 310-567) kjer je sedež stranke. K sodelovanju in v članstvo pa vabimo tudi vse druge državljanke in državljane dobre volje.

Iniciativni odbor
Demokratske stranke Slovenije
občine Ljubljana Moste-Polje

Visok jubilej vrtca na Vevčah

Otroci na sliki ne vedo, da je njihov vrtec starejši od njihovih staršev in eden najstarejših v naši občini. Petinštirideset let delovanja bo zaokrožil letos. Ustanovljen je bil kot tedanji DID, dom igre in dela. Saj še slišimo kdaj na radiu tisto staro »Srček dela tika taka...«, v katero je hudomušni Ježek upesnil tudi did. Ta na Vevčah je bil v začetku namenjen otrokom zaposlenih staršev v Papirnici, pozneje pa je odprl vrata tudi drugim otrokom. Za vse to zdaj otroci še ne vedo, le zakaj bi si belili glavo s tako daljno zgodovino. Njim je dovolj, da jih vsak dan obišče sonce, ki jim je pripeljalo cvetočo pomlad, jim ogrelo peskovnik, v katerem dan za dnem zidajo in gradijo ne le vrtece, kot je njihov, tudi take iz njihovih sanj, zaradi katerih pa si nam ni treba beliti glav. (Besedilo in fotografija S. G.)

ZADOBROVA...

Med Sneberjami in Zalogo v severovzhodnem delu naše občine leži razpotegnjena vas Zadobrova; deli se na Gornjo in Spodnjo Zadobrovo. Leži nekaj metrov nad Savskim prodom, ki zaradi poplav pač ni bil primeren za naselitev. Na Produ je bilo nekdanje polje kot zdaj, sicer pa ga je obraščalo vrbovo grmičevje in vse drugo, kar raste ob vodih. Ti kraji so bili raj za otročad, tu so se igrali, skrivali ter kurili ogenj. Velikokrat je poplavljal, saj sta bili Sava in podtalnica veliko višji kot danes. Njive so imele le tanko plast zemlje in ob sušah so posevki trpeli veliko škodo. Kljub temu in kljub opozorilom domačinov pa je po vojni Agrokombinat Emona zemljo globoko preoral in s tem na površje spravil kamenje in pesek ter tako še bolj osiromašil njivske površine. Vsa tukajšnja zemlja je bila kmetom po vojni odvzeta za kmečko zadrugo, ki je pozneje klavno propadla, zdaj pa polja postopoma vračajo prejšnjim lastnikom.

Popolnoma drugačna pa so polja na južni strani vasi. Imajo debelejšo plast zelo rodovitne zemlje. Še po prvi svetovni vojni med Zadobrovo in Poljem ni bilo nobene hiše, temveč ob vasi le njive, nato pa boršt in gmajne ter gozd vse do župnišča v Polju. Po zadnji vojni pa se je zaradi degradacij vrednosti zemljišča gradnja individualnih hiš izredno razširila, to pa je uničilo njive, boršt in drugo. Nekaj tega je ostalo le v Zajčji dobri. Te površine bi bilo potrebno zaščititi in pustiti zanamcem del prvotne podobe.

Tako kot drugod v ravninskih vaseh se je tudi tu zaradi industrializacije in omalovaževanja kmetov njihovo število hitro zmanjševalo. Danes se jih s kmetijstvom v obeh vaseh ukvarja le še kakih dvajset, drugi pa so se zaposlili v Zalogo ali v Ljubljani, saj Zadobrova nima industrije, razen na bivši Mačkovi žagi in v JATI.

O najstarejši zgodovini teh krajev ne vemo dosti, saj tu niso našli nikakršnih dokazov materialne kulture kot npr. v jugovzhodnem delu naše občine. S prihodom Frankov v naše kraje v 11. stol. in z vladarjevimi podelitvami med leti 1058-1062 pa so vsi kraji do Save pripadli ljubljanskemu gospostvu in pozneje tudi Spanheimom kot deželni glavarjem. Šele tedaj ali pa celo še pozneje v 12. stol. se je tu začel uveljavljati fevdalni družbeni sistem. Do tedaj pa je bila v veljavi stara družbena ureditev Slovencev. Spanheimi so imeli tu v bližini na Kašelskem hribu svoje ministriale Osterberge, ki so upravljali bližnje vasi, ne vemo pa, ali tudi Zadobrovo ali pa je ta sodila neposredno pod upravo ljubljanskega gradu.

Prvi pisan vir omenja Zadobrovo že 24. avgusta 1363. leta v pogodbi, s katero Hansel, sin Seyfrida Šentpeterskega, prodaja hubo (kmetijo) v Zadobrovi (Zadobrow) Nikolaju Sumerkerju. Sicer pa so tu imela posestva in tlačane številna gospostva, cerkev in benediktinci. Tako vas nikoli ni pripadala le enemu lastniku, temveč večim in tudi dajatve so bile različne, pač glede na zahtevnost in sposobnost lastnika zemljišča. Tako je imela šentjakobska župnija (ustanovljena leta 1163) posesti vse do Save. V dar jih je dobila od grofov Spanheimov ali pa še od njihovih prednikov. Po urbarju iz leta 1517 je imela šentjakobska župnija v Zgornji Zadobrovi tri, v Spodnji Zadobrovi pa šest hub. Tudi škofija je imela tu po urbarju iz leta 1572 več posesti, prav tako Dvorski špital iz Ljubljane. V začetku 16. stol. je tod imel posesti Aleksander Gallenberg, eno hubo pa kaplanija sv. Andreja pri ljubljanski stolnici. Ljubljanske meščanske družine so tukaj poleg posesti imele tudi mline (še sedaj se zaselek imenuje v mlinih), a so vse skupaj začele v 18. stol. opuščati in prodajati. V 17. in 18. stol. je imela plemiška družina Rasnov več posesti, ki so pripadale Krumperku. Tudi deželno glavarstvo je tu še v 18. stol. imelo posesti, a je leta 1739 vse prešlo v roke ljubljanske komende. Največ posesti pa je vsekakor bilo v lasti šentpeterske župnije in to se tudi po letu 1700 skoraj v ničemer ni spremenilo. Po nekaj hub, a razdeljenih, so imeli raz-

ni benediktinci, ki so pripadali ljubljanskim kaplanijam. Tako je imela po ustanovitvi lastne župnije leta 1783 tudi cerkev Device Marije iz Polja tukaj svoje posesti. Ob zemljiški odvezi leta 1848 so bile tukaj posesti ljubljanske Komende, šentpeterske cerkve in škofije, zemljišča ljubljanskega kapitlja in benediktinci štirih ljubljanskih kaplanij. Zanimivo pa je, da vseskozi tukaj ni bilo posesti ljubljanskih posvetnih velikašev (Zoisov, Krišperjev itd.). Ob lastnini posestev je zanimivo omeniti še boršte in gmajne ki se večkrat omenjajo. V njih naj bi imela pravico paše vsa vaška srenja, a jim je gosposka to pašo vedno bolj omejevala. Zato so se okoliški kmetje sredi 15. stol. pritožili samemu cesar-

taborska baročna cerkva z obzidjem, posvečena sv. Tomažu, zaščiteniku.

Cerkev je 12,6m dolga, 7,5m široka in 7,6m visoka z visokim zvonikom. Ima tri zvonove, težke 816, 487 in 260 kilogramov. Cerkev se prvič omenja leta 1520. Kmalu zatem je pogorela (bila je lesena), a so jo že leta 1529 na novo postavili, tokrat zidano. Tudi to je požar kaj kmalu zelo poškodoval, a so jo kmalu spet obnovili. Sedanje cerkev je leta 1603 posvetil ljubljanski škof Tomaž Hren, obliko, kakršno ima zdaj, pa je dobila po prenovitvenih delih dobrih sto let pozneje.

Glavni oltar je posvečen sv. Tomažu in ima signaturo AR ter letnico

Poplave leta 1929 v Zadobrovi in gostilna Gartoža

ju Frideriku in s svojimi zahtevami tudi uspeli.

Po zemljiški odvezi je vsa zemlja prišla v last dotedanjih tlačanov in pričelo se je močno raslojevanje. Vzrok za to je bila sposobnost novih gospodarjev v novih okoliščinah. Slab gospodar je hitro propadel in prodal zemljo, dober pa je zemljo nakupoval in s tem bogatel. Tako se je na vasi začela ustvarjati razlika med revnimi in bogataši, ki je bila veliko večja kot v prejšnjih časih, ko so jim gospodovali drugi in zahtevali od vseh enako. V Spodnji Zadobrovi stoji tipična

1885, desni je posvečen sv. Matiji, levi pa sv. Gregorju. Vse tri obdaja več kipov, ki so izredno kakovostni in skladni z glavnim oltarnim svetnikom, pa tudi s celotno cerkvijo. Prvi vtis je, da so oltarji preveliki in prebogati za tako majhno cerkvico.

Vsekakor pa je cerkev vredna ogleda, saj ji po bogastvu oltarjev skoraj ni enake v naši občini. Poleg tega ima cerkev tudi zelo star križev pot, delo neznanega slikarja. Cerkev sv. Tomaža je od leta 1980 samostojna župnija, prej pa je bila podružnica cerkve sv. Petra v Ljubljani.

V Zadobrovi so bili dobri gospodarji in močni kmetje. Zelo priljubljena in daleč naokoli znana je bila gostilna Gartoža, kamor so hodili ne samo okoličani, temveč tudi ljubljanci. Kako tudi ne, saj so poleg gostilne imeli tudi trgovino in trgovino z drvini. Poleg tega pa je bil gostilničar Ivan Gartoža (1881-1962) pred vojno več kot deset let župan občine Device Marije v Polju. Znan je bil kot dober in sposoben župan, v hribovskih vaseh, kjer je nabavljajl drva, pa so ga ljudje poznali tudi po tem, da ni skoparil in da je vedno s seboj nosil majhne zavitke soli, saj tamkajšnji ljudje dostikrat niso imeli denarja niti za sol. Tradicija gostilne je bila stara prek sto let, a jo je oblast po vojni leta 1946 ukinila. Pisec teh vrstic se te gostilne spominja kot desetleten otrok iz spomladi leta 1945, ko je nekemu domobrancu tja gonil kravo in zato od njega dobil »krahle« in sedem lir. V Spodnji Zadobrovi je bil zelo znan Boščekankov mlin, katerega lastnik je bil Franc Hlebs. Pri njem se je pred vojno več let skrival pisatelj Prežihov Voranc in tam napisal več črtic.

Med obema vojnama se je tu zelo razvilo družabno življenje. Leta 1923 so ustanovili gasilski dom, leta 1933 pa podružnico Zveze kulturnih društev Svoboda iz Zaloga. Tako fantje kot dekleta so se udeleževali v številnih dejavnostih v Zalogo, Polju in Ljubljani.

Po vojni so tu zgradili Zadržni dom, v katerem je bila kinodvorana, pa tudi šola; vse dotlej, dokler niso pred nekaj leti zgradili nove. Ta je bila prepotrebna zaradi številnih novih priseljencev.

Daleč naokoli je bila znana Mačkova žaga, zdaj Mlaj, mizarstvo in tesarstvo Zadobrova, saj jo je poganjala elektrika in ne voda.

Spodnja in Zgornja Zadobrova ter Sneberje, ki so povezani v krajevno skupnost, so imeli po popisu iz leta 1869 472 prebivalcev, po popisu 122 let pozneje pa 3237, kar kaže na neverjeten skok prebivalstva. Ta KS ima tudi več kot 10% celotnega prebivalstva iz nekdanjih južnih republik.

Že od nekdanj so bili Zadobrovčani znani kot dobri in umni kmetje, veliki pridelovalci zelenjave in povrtnin za ljubljanski trg. Posebno pa so bili znani po pridelovanju čebule in zato so jim (zafrkljivo) rekli »čebularji«.

EDVARD SVETEK
(se nadaljuje)

UBK UNIVERZALNA BANKA Vam kot ekskluzivna banka s sodobnim pristopom do klienta v svojih poslovnih enotah v Ljubljani, Murški Soboti, Škofji Loki in Šmarju pri Jelšah zagotavlja varne in donosne bančne posle.

ZA OBČANE IN OBRTNIKE

hranilne vloge (tolarske in devizne) • hranilne vloge na odpovedni rok
depoziti (tolarski in devizni) • vodenje žiro računov obrtnikov
vodenje tekočih računov • menjalniški posli • prilivi in nakazila v tujino
vnovčevanje čekov • kratkoročni in dolgoročni krediti

ZA PRAVNE OSEBE

vodenje žiro računov • depozitno poslovanje • kreditno poslovanje
poslovanje s tujino • tolarske in devizne garancije • vodenje nerezidentnih računov

POSLOVANJE Z VREDNOSTNIMI PAPIRIJI

individualno in skupno upravljanje premoženja • nakup in prodaja vrednostnih papirjev na borzi in OTC

UBK UNIVERZALNA BANKA d.d. Ljubljana
Tržaška 116, 61111 Ljubljana
Tel.: 061 / 1231 131, fax: 061 / 273 082

UBK UNIVERZALNA BANKA - VAŠA TRDNA OPORA V POSLOVNEM SVETU

Naša skupnost bo spet izšla 26. aprila. Prispevke in oglase sprejemamo do 15. aprila.